

ifjúságpusztítása módján értjük, hanem olyan formán, hogy társadalometikai célkitűzéseink túlnőjjenek a világnézettelen demagógiák sötéttségén. Ne a tudományt üldöző uralmak alaptalan szolámán, de a tudás legnagyobb fokú felhasználásán, alapuljon az ifjúság méltó szerephezjuttatása. Az értelmiségi ifjú generációnak meg kell találnia az egységbenövést más társadalmi rétegek ifjú tömegeivel, de nem sötét ingekkel, gyilokkal és demagogiával, hanem a tudományos felkészültség elementáris és küldetést betöltő fölényével.

Hozzászólás a nőkérdéshez

Élünk egy világban, mely Schopenhauer szerint a legrosszabb minden más lehető világ közül és minduntalan ráeszmélünk, hogy ez is, az is lehetne szebben, jobban, igazságosabban. Akarásaink összegeződnek, az akadályokból kivonódnak és mégis változik valami. Ez a változás, mozgás az élet: ember élet, emberiség élete. Arra törekszünk, hogy ez az élet eszméinkkel minél jobban összhangzásban legyen, minél szebb, jobb, és igazabb legyen.

Igy vetődött föl még az emberiség gyermekkorában a nő-probléma, mely még ma is vajúdik, végleges megoldásra vár.

Az nyilvánvaló, hogy a nő helyzetének súlyossága fordított arányban van a műveltséggel és erkölccsel. Minél műveltebb és erkölcsösebb egy nép, annál, kevésbé súlyos a nők helyzete.

Az ősnépeknél és a mai népek között azoknál, amelyek a művelődés legalacsonyabb fokán állnak, mint pl. a szamojédoknál a nő helyzete, rabszolgai s néhol állatiasan alacsony. A legterhesebb munka végzésére kényszerítik s a férfi tulajdonát képezi, ki akár meg is ölheti. Míg a zsidóknál is ahol az anyák már bizonyos tiszteletet élveztek, a nők csak nagyritkán, főünnepek alkalmával jelenhettek meg férfiak társaságban.

A régi rómaiaknál és görögöknél a műveltség fejlődésével a nő szabadsága kissé megnövekszik és lassanként mind nagyobb szerepet kapnak a társadalomban.

Törökországban, ahol régente szabadság és művelődés tekintetében szűk korlátok közé voltak szorítva, a nők helyzetét napjainkban reformálják.

Társadalmilag és jogilag az ókorban a gall és germán népek nőinek volt a legjobb helyzete. Ők voltak a ház urai, bár az aszszony a férj gyámsága alatt állott.

A társadalmi egyenjogúsítást leginkább a kerszténység mozdította elő. Innen eredt a középkori lovagok túlzott nőtisztelete.

Az egyenjogúság azonban itt sem valósult meg.

Eközben a haladás irama mindinkább meggyorsult. Eszmék kristályosodtak ki az évszázadok forrongásaiban. Mindenre gondot fordítottak, csak a nőről feledkeztek meg. Végre kb. 150 éve, a szabadság és új eszmék hazájában, Amerikában foglaltak a nők először állást jogaik kivívására. Első céljuk a szavazati jog megszerzése volt, amelyet a szövetség alkotmányával akartak elismertetni, de eredménytelenül

Ötven év múlva, amikor a rabszolga-felszabadítás megvalósult új lendületet vett a mozgalom is, fölvetve a nő „felszabadításának” nő-emancipációnak eszméjét.

Azóta az agitáló körutak szakadatlanul folynak a világ összes országaiban.

Itt 30 évvel ezelőtt alakult meg először a „Nőegyesület országos szövetsége”. A 20 év előtti kongresszuson pl. 24 nemzet képviselője vett részt.

Ennek az egységes és kitartó munkásságnak kézzelfogható eredményei főként Amerikában érezhetők, hol már kilenc államban élveznek a nők (aktív és passzív) választójogot. Európában a norvégok és a rokon finnek, továbbá oroszok, angolok és franciák ismerték el a nők szavazati jogát.

A női mozgalom ezen figyelemre méltó sikerei, lendületet adnak a további munkához. A szavazati jog elérése csak alapföltétel.

Nem kell azt gondolni, hogy a nőkérdés a nők találmánya. A nők e tekintetben csak szenvedő elem voltak és évezredeknek kellett elmúlni, hogy ráésszámítsanak saját elnyomottságukra. Az általános jólét idején e kérdés is a gazdasági és szociális problémákkal egyetemben elhalkult. Természetes következménye ennek, hogy ma a gazdasági és társadalmi válság csúcspontján a nőkérdés ismét előtérbe került. Még pedig két probléma alakjában.

Az első: a krízis folytán állandósított dolgozó nő.

A másik: az elsőnek megfordítása. A dolgozó nő, mint a krízis egyik állandósítója.

Tanulmányozzuk át először is az első szempontot, vagyis, hogy a dolgozó nőt a gazdasági válság állandósította, abban a helyzetében, amelybe a világháború munkaerő hiánya vetette.

Nagyon természetes, hogy a nőnek nem hivatása a férfimunka, de jogosult, mert élni csak kell. Az anyaság szent hivatását a kényszerítő körülmények folytán elhagyott s az ideg- és szervezetrencsoló munkát végző nőt nem bírálhat, hanem elismerés illeti. Aminthogy megbecsülünk egy érettségizett, de fizikai munkát végző ifjút is, ha nincs alkalmunk a továbbtanulásra. Igaz, hogy a munkanélküliség enyhülne, ha minden dolgozó nő lemondana állásáról, de ez nyolcvan százaléknak azt jelentené, hogy lemondana az életéről. És miért éppen a nő? Miért nem inkább minden harmadik vagyonszerzést hajhászó, bár munkára nem kényszerült ember. Tekintet nélkül a nemre.

Eljutottunk tehát az egyenjogúság emberi szempontból megdönthetetlen axiómájáig: *A nőnek is joga van az élethez.* Ha nincs senkije, aki az életszükségletekkel ellássa, egyszóval eltartsa, teljesen jogosult, ha említett magasabb hivatása ellenére is, munkájával teremti magának megélhetést.

Fönn áll ez a helyzet férjetlen nőnél az apa munkanélkülisége esetén.

Ez a kényszerhelyzet elvitathatatlanul világos.

Vegyük most azt az esetet, hogy az apa munkanélküliségének eshetősége kétséges, valamint a férjhezmenés is. A nőnek föltétlen meg van a joga a munkára való felkészülésre, hogy szükség esetén készen álljon az önfentartásra. Ennek az elvnek a helyességét bizonyítja a sok méregdrága, tehát egyenesen a jómódúaknak szánt leánynevelő intézet is, ahol az általános műveltség megszerzése mellett a házi teendők és egy ipari pálya is (mint pl. a kalapkészítés, varrás stb.) kötelező tantárgy.

A nő alkalmazhatóságát a világháború is bebizonyította. Míg otthon a városokban nők váltották föl minden téren a férfierőket, a harctéren mint ápolók, sőt kivételes esetekben mint katonák is megállták helyüket. Így került be a nő a munka áramlatába és a szükség máig benn is tartotta. Ma a nő valóban nem hagyható ki a földműveléstől kezdve, ruházati, textil és élelmiszer iparon át a kereskedelmen keresztül a magasabb kiképzéssel járó értelmiségi pályáról sem.

A kapitalizmus által kifejlesztett gyáripár, főként az alsóbb néposztályok nőinek nyújt szűk korlátokkal határolt megélhetési lehetőséget. A nőmozgalom vezetői itt a férfivel egyenértékű munka esetén is fennálló egyenlőtlen díjazás ellen foglalnak állást. Ez az igazságtalanság a gyárakon kívül, majdnem minden munkánál megnyilvánul.

Az értelmiségi pályák között vannak tisztán női hivatások. Egy tanítónőnek vagy gyermek-orvosnőnek női tulajdonságai csak előnyére válnak: Szeretetteljes bánásmódjával második anyja a reábizott gyermeknek és közelebb férközve lelkéhez eredményesebb munkát végez.

Hogy a nők ma már az általános emberi kultúra építésében is eredményesen vesznek részt, azt a középiskolai és egyetemi tanárnőknél kívül neves íróknak is bizonyítják.

Senki sem tagadhatja, hogy mindez a kivételes osztályok kényelemben élő nőihez képest föltétlen haladást, erkölcsi előmenetelt jelent.

Kétségtelen tehát, hogy a válság következtében dolgozó, vagy szellemi kvalitásaival előtörő nőt gáncs nem érheti.

Most pedig vitassuk meg a nőkérdés előtérbe jöttének másik szempontját, miszerint a dolgozó nő a munkanélküliség okozója. Ezt folytathatjuk s mint látni fogjuk, az ismert végnélküli kört kapjuk belőle, hogy: mivel munkanélküliség van, nincs nősülés. És a nősülés hiányának a dolgozó nő az okozója. A dolgozó nő okozza

a munkanélküliséget és így tovább. Ezt a kört ki kell tehát bogoznunk.

A gazdasági válsághoz hasonlóan, itt is a megoldáshoz járuló kezdeményezés hiányzik. És amint látni fogjuk, a megoldás oroszlánrésze, úgyszólván egyedüli lehetősége a férfiaknál van. Mert válaszoljunk csak őszintén: Valóban azért nem „divat” ma a nősülés, mert munkanélküliség van? A férfiak tudják, érzik, hogy nem. A nősülés egyszerűen azért vált fehér hollóvá, mert az erkölcsei mai színvonala mellett a férfiaknak kényelmesebbek és kellemesebbek a törvénytelen, tehát jogokkal felruházott, de kötelezettségnélküli u. n. futó kalandok. Eközben a lányok keresik a férhezmenés módját. Ez a keresés tudvalevőleg áll: a legújabb divatszertinti megkülönböztető öltözködésből, remegve várt bálázásokból, esetleg fényes zsúrokból, tehát a futó idő látszólagos lassításából. Mire azután az üde ifjúság letűnt, következik a beharangozás a lány mögött levő bizonyos százláncokkal, milliókkal, vagy amerikai nagybácsikkal kapcsolatban.

De térjünk vissza arra a nőtipusra, amely nem annyira a férfire, mint inkább saját erejére támaszkodik. A valóban dolgozó s erre rászoruló nőt nem érheti kritika. Van azonban eset arra is, hogy a nőnek nem létszüksége a munka, nem is dolgozik komolyan, míg a dolgozni akarók hiába kopogtatnak.

Másik eset: A férfi keresete teljesen elegendő a családfenntartáshoz és mégis engedi, hogy felesége munkát vállaljon. S az utóbbi kereset célja csak a pompa és fényűzés.

Amint láttuk, ezekben az esetekben a férfinél van a helyes megoldás lehetősége.

Mindebből kitűnik, hogy a nők nagy része nem akadályozza a munkanélküliség s boldog családi élet általános fontosságú megoldását.

A férfi és nő magasabb emberi célokért való kollektív együttműködése itt van a küszöbön.

Minden kultúrembernek kötelessége fölemelni a nőt vagy legalább is nem akadályozni a fölemelkedését, így majd méltó segítőtársra lel benne.

Szót kell adni a nőknek, beleszólást a világpolitikába és akkor nem lesz munkanélküliség, nem lesz háború és megnyílik az út a szebb, jobb, igazabb, egyszóval emberibb élet felé!

Kovács Sz. Gitta